

6 Febrero, 2023

(Pàgina 13)

Un llibre de
l'historiador Xavier
Costa explica l'origen
dels tres monestirs
del Ripollès

6 Febrero, 2023

Santa Maria de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Sant Pere de Camprodon. Què explica que en un petit territori com el Ripollès es concentrassin tres

monestirs importants? L'historiador Xavier Costa ho analitza al llibre 'Poder, religió i territori', que divendres es va presentar davant de la portalada

de Ripoll, en un diàleg amb el conseller d'Universitats i Recerca, Joaquim Nadal. Costa en dona, a part d'altres motius, una explicació geopolítica.

Monestirs i geopolítica al Ripollès

L'historiador Xavier Costa explica en un llibre la seva presència com a forma per articular el territori

Ripoll

Jordi Vilarrodà

L'edat mitjana va ser temps de fundació de monestirs, i al Ripollès en concret van ser tres: a Ripoll, Sant Joan i Camprodon. "El que em va portar a escriure el llibre era trobar la resposta del perquè", deia divendres l'historiador Xavier Costa en la presentació a Ripoll de *Poder, religió i territori* (Mvnera, Universitat de Barcelona). Davant mateix de la portalada del monestir, va establir un diàleg amb Joaquim Nadal, historiador també i ara conseller d'Universitats i Recerca.

Per Costa, no es pot perdre de vista que els monestirs són institucions religioses. I que si els nobles els fundaven (Guifré el Pelós a Ripoll i Sant Joan i el seu net Guifré II de Besalú, a Camprodon) era com a "acte pietós". I també com a lloc de memòria, per ser-hi enterrats. Però per aquest motiu, ho podien haver fet a qualsevol lloc, i que n'escollissin uns de concrets era sovint per motius que Costa considera "geopolítics", en termes actuals. L'historiador desmenteix la idea clàssica que al segle IX llocs com el Ripollès eren buits, i arribaven als monestirs per repoblar-los. "Eren terra de ningú però no sense ningú." Hi havia gent que hi vivia. I el Ripollès era en aquell moment un lloc de pas: "Guifré no pot articular els seus dominis sense controlar el Ripollès. Per això,

Xavier Costa amb Joaquim Nadal, divendres davant de la portalada del monestir de Ripoll

Ripoll, el "gran panteó comtal"

Ripoll La presentació del llibre, divendres, va tenir lloc en un escenari adient per al tema, davant de la portalada del monestir de Ripoll. Xavier Costa va remarcar que era "el gran panteó comtal" de Catalunya, on Guifré el Pelós va voler ser enterrat. Després de la generació dels seus fills, enfrontats, "els nets s'hi comencen a enterrar". I hi fan donacions perquè totes les

cases comtals de Catalunya es volen vincular a la figura

de Guifré com a font de la seva pròpia legitimitat.

per exemple, Ripoll es fa en un lloc estratègic, en la confluència de dos rius. En el camí des de la Cerdanya cap

a Osona i Barcelona, i també cap a Girona.

El monestir, per tant, "construeix al seu voltant un

domini, en el moment de ser fundat es converteix en un veí molt poderós del territori". I aquesta és la seva fun-

Sant Joan, un escàndol sexual o una maniobra des del poder?

Ripoll Xavier Costa tracta en el llibre l'expulsió de les monges de Sant Joan de les Abadesses, l'any 1017, a través d'una butlla del papa Benet VIII on se les acusava, entre d'altres, de conductes impròpies d'unes religioses. L'historiador els qualifica de "sorprenents successos" i fa la seva hipòtesi. Creu que "hi hagués hagut o no un escàndol sexual", s'hi ha de veure també l'interès geopolític, "la mà interessada dels comtes de Cerdanya-Besalú" per controlar el monestir i, per tant, afermar la seva autoritat al Ripollès enfront dels comtes de Barcelona. A la mort de Guifré el Pelós, els fills van repartir-se els diversos dominis comtals.

ció. "Eines de colonització", va dir Joaquim Nadal. Cada un d'ells, a més, va creixent amb les donacions que rep, sovint en llocs molt allunyats del mateix monestir (Ripoll a Tossa de Mar, per exemple) i que el llibre també analitza a través de mapes: "Utilitza tots els aprenentatges de la cartografia moderna", en paraules de Nadal.

L'estudi de Xavier Costa es construeix sobre els testimonis de documents procedents de nuclis familiars: compravendes, donacions, testaments... els fets notariais ajuden a fer història. Però també queda el dubte: "El pagès del document era el que realment treballava la terra?".